

J. Kairys: valdžia turės padaryti išvadas

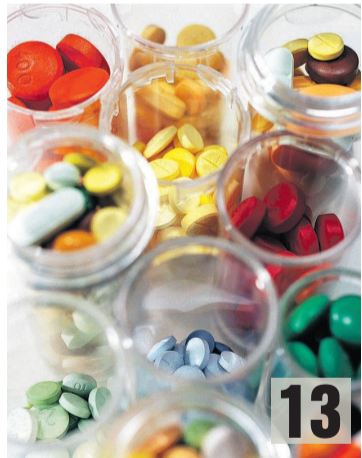
3

Nesigaili idėjomis aplenkęs laiką

7

Viena tabletė – dvejetainis rezultatas

13

Diagnozės iš pasakų knygų

18

Prie aukso gyslos

■ Panevėžys turi visas galimybes tapti inžinierių Meka

U. MIKALIŪNO NUOTRAUKA

Praėjusią savaitę bakalauro diplomus apsigynė vienos paklausiausių Kauno technologijos universiteto Panevėžio technologijų ir verslo fakulteto Technologijų katedroje – automatikos ir valdymo specialybės absolventai. Tačiau septyni naujai iškepti diplomuoti inžinieriai tėra lašas jūroje mieste, kur šiuo metu darbdaviai laukia penkių dešimčių tokių aukštos kvalifikacijos specialistų.

Paskoloms dar griežtesni reikalavimai

■ Nuo lapkričio 1 dienos įsigalios atnaujinti Atsakingojo skolinimo nuostatai

Daiva SAVICKIENĖ

Lietuvos bankas patvirtino atnaujintus Atsakingojo skolinimosi nuostatus, kuriais bus mažinama gyventojų perteklinio išsiskolinimo rizika. Šiuo metu tai itin aktualu dėl rekordiškai žemų palūkanų – žmo-

nės gali pervertinti paskolų grąžinimo galimybę.

Privalės tikrinti

Pakeitimai turi mažinti gyventojų ilgalaikio prasiskolinimo riziką ir didinti atsparumą galimam palūkanų suoliui. Pagal naujus reikalavimus, kaip ir iki šiol, maksimali kreditų grąžinimo ir palūkanų įmokų suma negalės viršyti 40 procentų tvarių mėnesio pajamų.

Vertindamos kliento būsto paskolos paraišką, kredito įstaigos privalės patikrinti, ar žmogus būtų pajėgus mokėti didesnes palūkanas. Pagal naujus reikalavimus, skaičiuoti turi būti naudojamos faktinės, bet ne mažesnės kaip 5 procentų palūkanos.

2

Nors Atsakingojo skolinimosi nuostatai apsaugos nuo rizikos imant paskolas, tačiau daliai gyventojų bus sunkiau įsigyti nuosavą būstą.

9 771 392 482 000 2

Panevėžys prie aukso gyslos

U. MIKALIŪNO NUOTRAUKOS

Praėjusią savaitę bakalauro diplomus apsigynę vienos paklausiausių Kauno technologijos universiteto Panevėžio technologijų ir verslo fakulteto Technologijų katedroje – automatikos ir valdymo specialybės absolventai Dovydas Karosas (viršuje dešinėje) ir Jonas Mainelis (apačioje) abu jau dirba inžinieriais. Juos dar studijuojančius pasirinko vietos darbdaviai, taigi ir tapę diplomuotais specialistais Dovydas ir Jonas liks dirbti Panevėžyje.

Dažnai emigraciją kaip vienintelį būdą susikurti materialinę gerovę regintis jaunimas nemato laisvų darbo vietų ir gerai atlyginamo darbo Lietuvoje, tiesiog savo kieme

Inga KONTRIMAVIČIŪTĖ

Jaunimo nedarbas Lietuvoje siekia beveik 5 procentus. Vien Panevėžio darbo biržoje pragyvenimo šaltinio ieško 2 298 jaunuoliai iki 29-erių. Tuo metu stambios, pažangios, besiplečiančios pramonės įmonės išskėstomis rankomis laukia universitetinį išsilavinimą turinčių mechanikų, projektuotojų, technologų, konstruktorių ir kitų kvalifikuotų inžinierių. Šių dienų darbo rinkoje jų paklausa tokia didžiulė, kad net

ir jauniems, į darbo rinką tik įsiliejusiems specialistams darbdaviai sutinka mokėti kur kas didesnę nei vidutinis užmokestį.

XXI amžių galima įvardyti inžinierių era, jų aukso amžiumi. Paradoksas: viena paklausiausių specialybių – nepopuliariausių sąrašė.

Darbdaviai eilėje prie studentų

Kauno technologijos universiteto (KTU) Panevėžio technologijų ir

verslo fakulteto Technologijų katedra, rengianti keturių sričių inžinierius technologus, šimet išleidžia tik 31 bakalaurą ir 21 magistrą. O Panevėžio įmonės deklaruoja, kad dabar joms trūksta mažiausiai 50 aukščiausios kvalifikacijos inžinierių.

Vien per šiuos mokslo metus tiek darbo pasiūlymų inžinieriams technologams Aukštaitijos sostinės verslininkai atsiuntė į KTU Panevėžio fakultetą. Labiausiai darbdavių laukiami automatikos ir valdymo, robotikos inžinieriai. KTU Panevėžio fakultete kasmet yra parengiama vidutiniškai dešimt tokių specialistų.

Į praėjusią savaitę Mechatronikos centro laboratorijoje vykusį viešą vieną paklausiausių automatikos ir valdymo specialybės bakalauro diplominių darbų gynimą darbdavių

susirinko daugiau nei pačių studentų. Diplominius gynėsi labai mažai absolventų – tik septyni.

Nė vienam jų neskauda galvos, kaip įsilieti į darbo rinką. Jaunus, ką tik auditorijas palikusius specialistus, dar nespėjusius įgyti darbo patirties, Panevėžio darbdaviai, net nelaukę diplominių gynimo, jau išgrabstė.

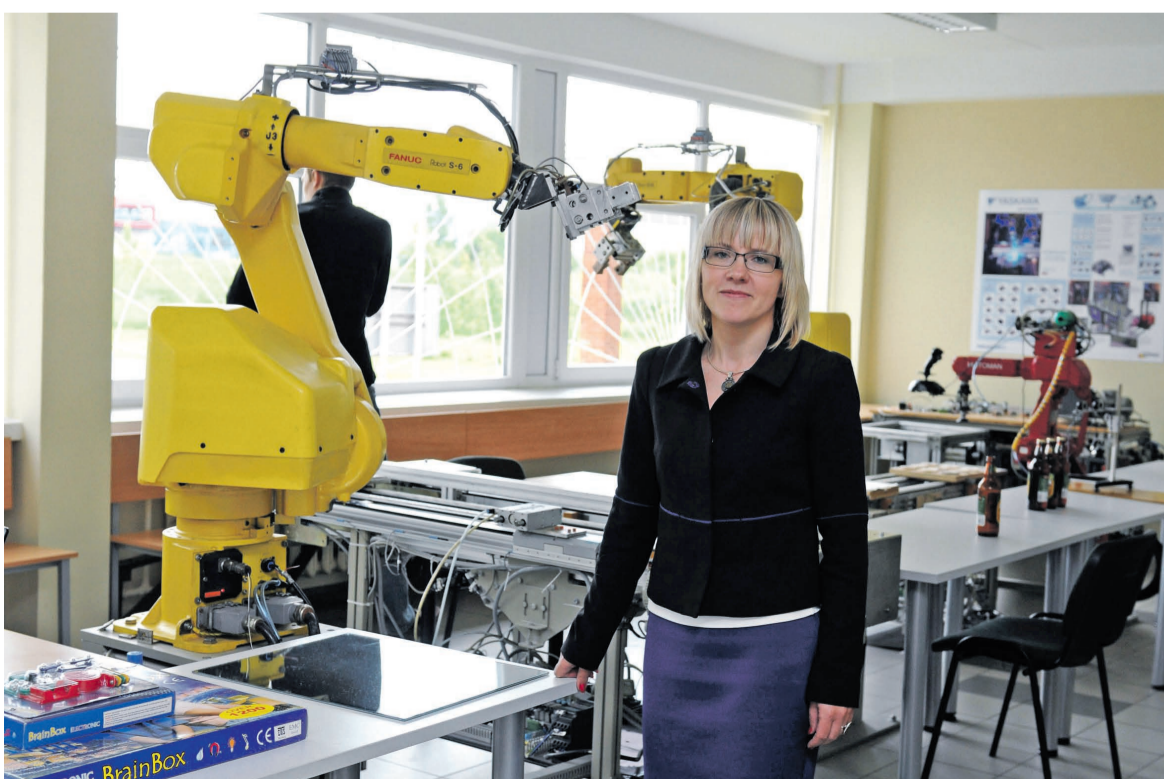
Panevėžio darbo biržoje užsiregistravę 2 298 jaunuoliai iki 29-erių metų.

„Dirbu nuo lapkričio, – džiaugėsi įmonės „Automatikos įranga“ diplomuotas inžinierius automatikas Dovydas Karosas. – Per paskaitą dėstytojas pranešė, kad Panevėžio

įmonė ieško inžinieriaus. Man patiko ir turbūt aš darbdaviui tikau. Nemačiau prasmės iš Panevėžio išvažiuoti. Čia visos galimybės įgyti paklausią specialybę ir dar nė studijų nebaigus gauti darbą.“

Jo grupės draugo Jono Mainelio diplominio darbo gynimo stebėti atvažiavo ir darbdavys, bendrovės „Baltgina“ direktorius Faustas Keršys. Tiesa, jis tvirtino nieko naujo nebeišgirsiantis – studentas baigiamąjį darbą rengė per praktiką įmonėje. Šių metų diplomantas – jau ketvirtas KTU Panevėžio fakulteto parengtas inžinierius, pakviečiamas dirbti į „Baltginą“.

„Specialistų poreikį diktuoja rinkta, – sako F. Keršys. – Jauni inžinierijos specialistai dabar laukiami ir ten, kur, atrodo, tik turintieji darbo patirties galėtų įsitvirtinti.“

KTU Panevėžio fakulteto dekanė Daiva Žostautienė apgailestauja dėl menko būsimų studentų susidomėjimo inžinerija ir išvis technologiniais mokslais, nors juos studijuoti dabar yra puikiausios sąlygos. Tokių studijų Vilniaus universitetams, fakultete įrengtos specializuotos pramoninės automatikos, robotikos, na

Panevėžio balsas

Jam pritaria „Kemek Engineering“ Projektavimo skyriaus vadovas Juozas Balčiūnas, diplomantų darbus vertinusios komisijos pirmininkas.

„Studijas baigę tie septyni automatikos specialistai Panevėžio poreikio tikrai netenkina. Visos įmonės jaučia darbuotojų trūkumą, – sako J. Balčiūnas. – Viena kolektyvų atsinaujinimo priežastis – amžius, kita, kur kas aktualesnė – imonių plėtra. Automatizacija, valdymas, elektrotechnika yra šiandienos ir rytdienos specialybė, garantuojanti darbo vietą ir Panevėžyje. Gaila, kad jaunimas vis dar į Vilnių ar Kauną labiau dairasi.“

Inžinierių žvalgosi net Danijoje

Inžinierių konstruktorių ieškančios inovatyvių transporto priemonių sprendimų kūrėjos „Schmitz Cargobull Baltic“ generalinis direktorius Raimundas Petrauskas, vietoje nerandantis kvalifikuotų specialistų,

„Turi keistas visuomenės požiūris į studijas. Galvojama, kad lengvai studijuosiu, lengvai ir gyvensiu. O daug protingiau keletą metų pavargti mokantis, bet užsitikrinti gerą gyvenimą.“

D. Žostautienė, KTU Panevėžio fakulteto dekanė

į Lietuvą kviečiasi Danijos, kitų šalių universitetų absolventų.

„Mes jų ieškojome, ieškome ir ieškosime“, – konstruktoriams darbą žada R. Petrauskas.

Akivaizdu, kad inžinierių pats darbas ieškosi. Viena Vokietijos įmonė, ketinusi investuoti Panevėžyje, tokių planų atsisakė, nes čia nerado tiek kvalifikuotų specialistų, kad iš karto galėtų atidaryti padalinį.

„Robotai yra nauja karšta tema ir kitus dvidešimt metų tokia išliks. Tas pats, kas buvo prieš dvidešimt metų su kompiuteriais. Tai yra labai tinkamas laikas atsidurti tinkamoje vietoje. Studentams patarčiau rinktis robotiką“, – inžinerijos kryptį abiturientams sufleruoja Justinas Katkus, danų robotikos kompanijos „Blue Ocean Robotics“ įkūrėjas ir vadovas Lietuvoje.

J. Katkus mato galimybę Panevėžyje įkurti kompetencijų centrą, kuris į bendrą darbą suvienytų KTU Panevėžio technologijų ir verslo fakulteto Robotikos laboratorijos, Panevėžio mechatronikos centro bei verslo atstovus.

„Didmiesčiuose labai mažai rengiama robotikos specialistų, – apgai-

lestauja J. Katkus. – Kad tokie inžinieriai rengiami Panevėžyje, yra didelis miesto išskirtinumas. Apie šių specialistų perspektyvas galiu vienu žodžiu pasakyti: fantastiškos!“

Griauna stereotipus

KTU Technologijų katedros docentas Darius Viržonis išitikinęs, kad Aukštaitijos sostinėje didelės perspektyvos visų sričių inžinieriams.

„Įvertinus, kad Panevėžys yra transporto logistikos mazgas, kad miestas turi jau atgimusią pramonę, savo apimtimi ir ekonomine įtaka miestui ne blogesnę už gyvavusių sovietmečiu, darbdaviams reikia transporto, elektros inžinerijos, automatikos ir valdymo specialistų“, – sako D. Viržonis.

Anot jo, KTU Panevėžio fakultetas studijų kokybe niekuo nenusileidžia Kauno ar Vilniaus universitetams ar netgi yra pranašesnis pagal materialinę bazę. Fakultete įrengtos specializuotos pramoninės automatikos, robotikos, nanotechnologijų ir mikro-

technologijų laboratorijos, savo mokslinė veikla labai sėkmingai konkuruojančios su Kauno ir Vilniaus uni-

versitetais. Panevėžio fakultetas netgi pasauliniame universitetų reitinge patenka į 500-uką. Lietuvos abiturientus priviliojančios Lenkijos, Ispanijos, Švedijos aukštosios mokyklos, pasak D. Viržonio, už KTU nėra tiek pranašesnės, kiek įsivaizduojama.

„Negalime sakyti, kad jų pranašumų visai nėra. Gilesnes tradicijas turinčios universitetinės mokyklos turi didelių privalumų, – sutinka D. Viržonis, – bet tarp mokyto turinio, materialinės bazės didelio skirtumo nėra. Juos turime vyti akademinio bendruomeniškumo, akademinės sąveikos tarp dėstytojų, studentų, darbdavių srityje. Bet žinių, studijų kokybe nesame atsilikėliai, kaip kartais bandoma įrodyti.“

Docentui apmaudu, kad Panevėžys su augančia pramone ir čia įsitvirtinančiomis užsienio kapitalo įmonėmis vis dar vertinamas kaip provincija, perspektyvas uždarantis, o ne atveriantis miestas.

„Dėl to mes turime situaciją, kad dauguma abiturientų, veikiami aplinkos, tėvų, o iš dalies ir mokytojų, renkasi universitetines studijas ne Panevėžyje. Net iš mokyklų direktorių tenka išgirsti repliką, esą KTU Panevėžio fakulteto studentai papildo bedarbių gretas. Tai buvo taip seniai, kad mes jau pamiršome. Dabar visi studentai, baigiantys inžinerijos studijas, jau įsidarbina. Panevėžio privalumas ir yra, kad inžinerijos specialistai čia išgraibstomi, o Kaune ar Vilniuje jauni specialistai patys turi susirasti darbą“, – negatyvi net akademinės visuomenės nuostata stebina D. Viržonį.

Gąsdina fizika

Kodėl populiarėjanti ir perspektyvi inžinieriaus technologo specialybė, esanti „ant bangos“ ne tik Lietuvoje, bet ir visame pasaulyje, tarp Panevėžio abiturientų nėra paklausi?

„Gyvenimas šiandien sunkiai įsivaizduojamas be informatikų, aukštųjų technologijų, bet į šias programas stojama mažai. Iš tiesių ir mums patiems labai keista“, – pripažįsta KTU Panevėžio fakulteto dekanė Daiva Žostautienė. Bet, anot jos, menkas susidomėjimas inžinerija – ne tik Panevėžio problema. Ketinantems rinktis technologi-

nus mokslus privalomą valstybinį fizikos egzaminą Lietuvoje laiko mažiau nei 8 procentai abiturientų. O Skandinavijos šalyse ši egzaminą renkasi apie 30 procentų, Vokietijoje – apie 40 procentų abiturientų.

„Jei nesirenka fizikos mokykloje, vadinasi į technologinių mokslų mokinytis neketina studijuoti, – konstatuoja D. Žostautienė. – Turi keistas visuomenės požiūris į studijas. Galvojama, kad lengvai studijuosiu, lengvai ir gyvensiu. O daug protingiau keletą metų pavargti mokantis, bet užsitikrinti gerą gyvenimą.“

Tarp geriausiai uždirbančiųjų

Šalies rinkai diktuojant poreikius, technologijos ir inžinerijos studijas išskyrusi prioritetine sritimi valstybė padidino finansuojamą kvotų skaičių ir taip skatina rinktis inžineriją, jei tik nepurto fizika, chemija ir matematika.

KTU Panevėžio fakultete net du trečdaliai pasirinkusiųjų technologinės krypties bakalaurą studijuoja valstybės finansuojamose vietose ir nemoka už mokslą.

Nepatekusiems į laimingųjų sąrašą jaunuoliams tektų gerokai papurtyti tėvų pinigine, mat technologiniai mokslai – tarp brangiausiųjų. Bakalaurų studijų metinė kaina – 2 225 eurai. Podauginus iš ketverių studijų metų, inžinieriaus bakalaurą diplomą kaina – 8 900 eurų. Daug tai ar mažai, priklauso nuo grąžos.

KTU atlikto tyrimo duomenimis, technologinių specialybių darbuotojų atlyginimas jau pirmaisiais darbo metais didesnis už šalies vidurkį, šiuo metu siekiantį 543 eurus į rankas. „Net dar studijuojantys būsimieji inžinieriai jau uždirba 500 eurų“, – tvirtina D. Žostautienė.

Kiek moka jauniems diplomuotiems inžinieriams, Panevėžio darbdaviai nelinkę sakyti: motyvuoja, kad uždarbis – labai individualus dalykas ir priklauso nuo darbuotojo asmeninių gebėjimų. Vienas, startavęs su 500 eurų alga, ir po penkerių metų gali tebedirbti už tiek pat, o tą pačią kompetenciją universitete įgijusiam jo kolegai per tą laiką užmokestis gali būti šoktelėjęs kelis kartus.

Pasiūlymai įvairių sričių inžinieriams – ilgiausiai viešojoje erdvėje užsilaukiantys darbo skelbimai Retame jų nurodomas ieškomam specialistui siūlomas atlyginimas. Slėpinių nežaidžiančių darbdavių nurodomas uždarbis skiriasi kone tūkstančiu eurų. Pavyzdžiui, baldų įmonė Vilniuje, ieškanti inžinieriaus konstruktoriaus, skelbia jam mokėsianti 800 eurų, neatskaičius mokesčių, Klaipėdoje automatikos įmonė inžinieriui pasirodusi mokėti 1000 eurų. Dar viena veiklos srities nenurodžiusi sostinės įmonė automatikos valdymo ir robotikos specialistui iš pradžių sutinka mokėti ir 1 500 eurų „popieriuje“.

Tarp viešojoje erdvėje inžinerijos specialistų ieškančių darbdavių Panevėžio įmonė surasti būtų sunku.

Darbdaviai konkuruoja

Panevėžio darbo biržos direktoriaus pavaduotojos Audronės Biguzienės teigimu, laisvų darbo vietų tokiems specialistams registruojama retai. Logiška: aukštos kvalifikacijos specialistai Darbo biržos durų nevarsto. „Darbdaviai specialistų ieško tikslingai – tiesiogiai per universitetą ir taip turbūt daug efektyviau“, – tvirtina A. Biguzienė.

Darbo sąlygos ir atlygis – darbdavių svariausi argumentai varžantis dėl ateities specialistais vadinamų inžinierių.

Elektros ir telekomunikacijos tinklų projektavimo ir statybos įmonės

Faustus Keršys – bendrovės, įdarbinusios jau keturis Panevėžyje parengtus inžinierius, direktorius, – drąsina jaunus inžinerijos specialistus, kad tie dabar laukiami ir įmonėse, kur, atrodo, tik turintieji darbo patirties galėtų įsitvirtinti.

KTU Panevėžio fakulteto diplomantų darbus vertinusiai komisijai vadovavęs Juozas Balčiūnas atviras: jaunimas, tebetikintis, jog perspektyvų išsilavinimą ir gerą darbą gaus tik kitame mieste, daro klaidą. „Automatizacija, valdymas, elektrotechnika yra šiandienos ir rytdienos specialybė, garantuojanti darbo vietą ir Panevėžyje“, – sako jis.

Robotikos kompanijos įkūrėjas ir vadovas Justinas Katkus mato galimybę Panevėžyje įkurti kompetencijų centrą, kuris bendram darbui suvienytų Robotikos laboratorijos, Panevėžio mechatronikos centro bei verslo atstovus. Kad tokių sričių inžinieriai rengiami Panevėžyje, jo nuomone, yra didelis miesto išskirtinumas.

„Indastrus“ generalinis direktorius Kęstutis Kišonas pripažįsta: inžinerijos specialistų deficitą auga. Per dvidešimt penkerius nepriklausomybės metus Lietuvos aukštosios išleido minias vadybininkų, verslo administratorių, socialinių darbuotojų.

„Senieji inžinieriai traukiasi į pensiją ir nėra kas juos pakeistų“, – problemą mato K. Kišonas.

Paklaustas, kokių atlygiu vertina deficitinės specialybės darbuotoją, įmonės vadovas sakė inžinieriams vidutiniškai mokantis 695 eurus, tai yra 2 400 litų. Ar už tokį atlyginimą verta investuoti į ketverių metų studijas per 30 tūkst. litų?

K. Kišonas tikina darbuotojus motyvuojantis ne vien atlyginimu.

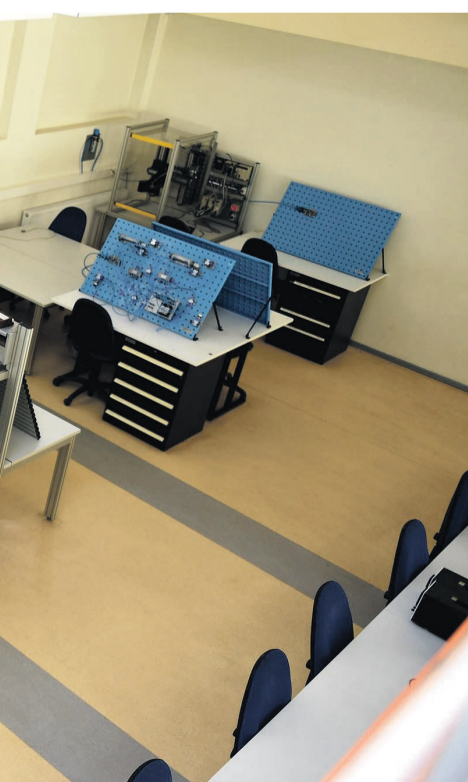
„Į jauną specialistą reikia dar daug investuoti. Jis uždirba ne per atlyginimą, o, tarkime, per mokymus. Baigtus kursus įrodantys pažymėjimai, atestatai darbuotojui suteikia solidumo. Be to, žmogus ne vien pinigais sotus. Yra ir kitų sulaukančių

veiksnių: geras klimatas kolektyve, susiklausymas“, – sako darbdavys.

Vis dėlto K. Kišonas pripažįsta: nors klimatas geras, ne vienas darbuotojas, įgijęs jį įmonėje patirties ir įgūdžių, pasuka ten, kur moka daugiau. Ne tik į atlyginimų srityje lietuvams nepavejamą Norvegiją. Dėl kvalifikuotų specialistų „Indastrus“ sunku konkuruoti ir vietos rinkoje. K. Kišonas kaltina konkurentus, kad jie vilioja gerus specialistus: jiems pažada dvigubai didesnę atlyginimą.

Novatoriai pramynė kelią kitiems

Panevėžio darbdaviai ir akademinė bendruomenė jau prieš keletą metų išvelgė artėjantį didžiulį inžinierių poreikį. KTU Panevėžio fakulteto dekanė D. Žostautienė apgailestauja, kad tuomet taip ir liko neįgyvendinta inžinerinės krypties bendrojo lavinimo mokyklos idėja.

kokybė Panevėžyje niekuo nenusileidžia Kauno ar nanotechnologijų ir mikrotechnologijų laboratorijos.

Panevėžys prie aukso gyslos

5 Būsimojus studentus KTU Panevėžio fakulteto Technologijų katedrai būtų rengusi dabartinė „Žemynos“ progimnazija. Universitetas netgi svarstė suteikti jai savo vardą. Vis dėlto dėl biurokratinių kliūčių Panevėžys taip ir liko be specializuotos mokyklos, galėjusios atversti visiškai naują puslapį miesto švietimo istorijoje.

D. Žostautienė turi vilties šią idėją atgaivinti. Šį kartą panevėžiečiams kurti inžinerinės krypties mokyklą būtų kur kas paprasčiau. Jie turėtų pavyzdį – KTU Inžinerijos licėjų, Kaune veikiančią pirmąją Lietuvoje mokyklą, skirtą gabiams vaikams.

Licėjaus direktoriaus Dainiaus Žvirdausko teigimu, mokykloje visada daugiau dėmesio buvo skiriama tiksliesiems ir gamtos mokslams, bet inžinerinės krypties idėja išplaukė ne iš administracijos, vadovų, o iš pačios bendruomenės. „Pirmas žmogus, ištaręs žodį „inžinerija“, buvo mokyklos tarybos narė, mama, dirbanti laisvosios ekonominės zonos marketingo skyriaus vadove. Ji iškėlė idėją orientuotis į inžineriją ir technologijas, nes tai Lietuvoje neišnaudota niša. Tokiai nuomonei iškart vienbalsiai pritarė mokyklos taryba, o ją sudaro aktyviausi mokyklos pedagogai, moksleiviai ir tėvai“, – pamena direktorius.

Tačiau tam, kad įgyvendintų ambicingą idėją, ir kauniečiams nebuvo paprasta – teko net porą metų labai intensyviai dirbti, įveikti ne vieną biurokratinį trukdį. Buvo sustiprinta partnerystė su KTU, priimta naujų mokytojų. Maža to, mokyklos komanda pati kūrė ir mokymo programą, paskui ją aprobavo Švietimo ir mokslo ministerija, o pernai rugpjūtį ministras įregistravo ir šis dokumentas tapo nacionaliniu. Vadinasi, pa-

KTU Inžinerijos licėjaus, Kaune veikiančios pirmosios Lietuvoje mokyklos, skirtos gabiams inžinerijai vaikams, direktoriaus Dainiaus Žvirdausko teigimu, įgyvendinti ambicingą idėją – įsteigti tokią mokyklą, – nebuvo paprasta. Susidurta ir su aukščiausiu valdininkų abejonėmis, ir su biurokratiniais trukdžiais, tačiau pastangos atsipirkė: inžinerinės krypties idėja jau užsikrėtė Vilniaus, Klaipėdos, Šiaulių kelios mokyklos.

KTU IL NUOTRAUKOS

gal tą programą dabar gali dirbti bet kuri Lietuvos mokykla, turinti ministerijos ir Savivaldybės pritarimą.

Tiesa, pasak D. Žvirdausko, iš pradžių pati idėja turėjo nemažai skeptikų netgi ministerijoje, bet vėliau nuomonė keitėsi, o novatorių labai palaikė ministerijos vadovai.

Nemažas iššūkis mokyklai buvo ir stojamojo egzamino organizavimas. Kaip įvertinti penktoko gabumus, tarsi aišku, bet kaip atpažinti inžinerijai gabų pirmoką, teko konsultuotis su mokslininkais, psichologais.

Nors buvusi vidurinė kaip Inžinerijos licėjus veikia tik pirmus me-

tus, kad idėja pasiteisino, jau dabar parodė ką tik įvykę stojamieji egzaminai. Į 72 vietas pirmosiose licėjaus klasėse pretendavo 220 vaikų, o dėl 60 vietų penktosiose varžėsi apie 320 norinčiųjų mokytis licėjuje.

Šioje mokykloje apie 75 procentai ugdymo turinio tokie patys, kaip bet kurioje kitoje, tačiau 25 procentus sudaro specializuota mokymo programa.

Kad moksleiviai galėtų mokytis specializuotą dalyką, licėjuje buvo įrengta nauja moderni biotechnologijų laboratorija, mikrobiologijos sektorius, vidiniame mokyklos kieme augalininkystės laukas – lysvės,

šiltnamiai, kur moksleiviai augina ir tyrinėja įvairias kultūras. Veikia daugiafunkciai medijų, robotikos, inžinerijos centrai.

Daugumą šių priemonių mokyklai pavyko įsigyti neprašant papildomo finansavimo, efektyviai naudojant turimus resursus, skiriamą 2 procentų tėvų paramą. „Mūsų tikslas – padėti mokiniams pasirengti universitetinėms studijoms, kad, be mokykloje privalomų dalykų, gautų daug kompetencijų, kūrybiškumo gebėjimų, tai svarbiausia inžineriniame darbe. Tikimės, kad mūsų mokyklą baigę abiturientai sėkmingiau stos į universitetines specialybes, susi-

jusias su inžinerija, technologijomis“, – sako D. Žvirdauskas.

Sukūrusi naujieną Lietuvoje mokyklos bendruomenė nežada sustoti. Pasak direktoriaus, kitas jų siekis – konsultuoti norinčiuosius sekti jų pavyzdžiu ir tarpininkauti, kad atsirastų tokio tipo mokyklų tinklas. Inžinerinės krypties idėja jau užsikrėtė Vilniaus, Klaipėdos, Šiaulių kelios mokyklos. „Gal ir smagu būti vieninteliais, bet jei idėja naudinga valstybei, turi būti jos plėtra. Kartu būsime stipresni – galėsime dalytis patirtimi, tobulėti, mokytis vieni iš kitų“, – inžinerijos perspektyvą mato D. Žvirdauskas.

EUROPOS BALSAS

ES ir Šveicarija pasirašė istorinį susitarimą dėl mokesčių skaidrumo

žėjimą visoje Europoje. Iš viso, palyginti su 2012 metais, jo naudojimas sumažėjo dviem procentiniais punktais (nuo 28 proc. iki 26 proc.).

Tabako vartojimas įvairiose šalyse iki šiol labai skirtingas, mažiausiai jo vartojama Švedijoje (11 proc.) ir Suomijoje (19 proc.), daugiausia – Graikijoje (38 proc.) ir Bulgarijoje (35 proc.), Lietuvoje rūkančiųjų skaičius atitinka ES vidurkį – 26 proc., o palyginti su 2012 metais, rūkalių sumažėjo 4 procentiniais punktais.

Vidutinis amžius, kai europiečiai pradeda rūkyti, išlieka 17,6 metų (Lietuvoje – 19,1 metų). Už sveikatą ir maisto saugą atsakingas Europos Komisijos narys **Vytenis Andriukaitis** pažymėjo: „Skaičiai rodo, kad kova su tabaku dar nelaimėta, ypač kai kalbame apie jaunimą. Negalima taikytis su tuo, kad europiečiai, būdami paaugliais, ir toliau skatinami rūkyti. Pagrindinis Tabako gaminių direktyvos tikslas yra užtikrinti, kad šie pavojingi gaminiai nebūtų pernelyg patrauklūs jaunimui. Todėl ja draudžiamos aitrų tabako skonį slepiančios skonio medžiagos, plonos ir mažesnės negu 20 cigarečių pakuotės ir pateikiami privalomi vaizdiniai ir tekstiniai įspėjimai apie grėsmę sveikatai, užimantys 65 proc. pakuotės paviršiaus.“

„Eurobarometro“ duomenimis, dauguma rūkalių (59 proc.) yra mėginę mesti rūkyti, 19 proc. – per pastaruosius 12 mėnesių. Lietuvoje – 23 proc. rūkančiųjų nurodė bandę mesti rūkyti per pastaruosius metus, 78

proc. iš jų atsakė, kad, norėdami mesti rūkyti, nesinaudojo jokiomis papildomomis priemonėmis. Tik 3 proc. lietuvių atsakė, jog mėgino elektronines cigaretes, norėdami rūkyti mažiau ar visai mesti rūkyti, o Europoje tokias cigaretes išmėgino 67 proc. mėginusių mesti rūkyti apklaustųjų.

Apklausa rodo, jog dauguma europiečių pritaria griežtoms tabako ir elektroninių cigarečių reguliavimo priemonėms. Pavyzdžiui, 70 proc. gyventojų pritaria sprendimui gerinti tabako gaminių atsekamumą siekiant sumažinti neteisėtą prekybą, net jei dėl to gaminiai bus brangesni. Geriausiai gaminių žalos rodikliu laikomas dervos ar nikotino kiekis (32 proc.) ir priedai (12 proc.). Elektronines cigaretes žalingomis laiko 52 proc. apklaustųjų, nors vos prieš dvejus metus jas tokiais laikė 27 proc.

Rūkymas yra dažniausia išvengiama mirties priežastis Europoje, nuo jo kasmet miršta apie 700 000 žmonių. ES taikoma plataus masto kovos su tabaku politika, aprėpianti teisės aktus dėl tabako gaminių, tabako reklamos ir tabako įmonių teikiamo rėmimo, paramą valstybėms narėms ir informuotumo gerinimą.

ES stiprinama keliautojų apsauga

Pagal naująsias taisykles 1990 metais priimta Kelionės paslaugų

paketų direktyva bus taikoma ne tik įprastiesiems kelionės paslaugų pakečiams, bet ir bus apsaugoti 120 mln. vartotojų, kurie užsisako kitokias suderintas kelionės paslaugas, pavyzdžiui, internetu patys užsisako lėktuvo skrydį ir viešbutį arba automobilio nuomą.

Bus sustiprintos keleivių teisės:

- **Aiškesnė informacija.** Paslaugų pardavėjai turės keleiviams suteikti suprantamą informaciją apie kelionės paslaugų paketą (įskaitant kainas ir galimus papildomus mokesčius) ir apie jų teises pagal kelionės paslaugų paketų taisykles.

- **Sąžiningesnės ir geriau nuspėjamos kainos.** Jei kelionės organizatoriai nori kainą padidinti daugiau kaip 8 proc., keliautojas turi teisę atšaukti kelionę nemokamai.

- **Teisė nemokamai atšaukti kelionę** prieš išvykimą, jei kelionės tikslo vietoje kyla gaivalinė nelaimė, karas ar susidaro kitos išskirtinės aplinkybės.

- **Aiškus atsakingos šalies nurodymas.** Privaloma nurodyti, kas sprendžia kilusias problemas. Už tai atsakingas paslaugų organizatorius visose ES valstybėse narėse. Be to, valstybės narės papildomai gali įpareigoti ir paslaugų pardavėją.

- **Aiški atsakomybė už rezervavimo klaidas.** Aiškiai nustatoma, kad už rezervavimo klaidas, susijusias su paslaugų paketais ir susieto-

sioomis kelionių paslaugomis, atsakingi paslaugų pardavėjai.

- **Patikslintos esminės vartotojų teisės.** Kelionės organizatorius turi padėti sunkumų patiriantiems keleiviams, pavyzdžiui, suteikti informaciją apie sveikatos priežiūros paslaugas ir konsulinę pagalbą, padėti parengti alternatyvius kelionės planus. Pavyzdžiui, keleiviai turės teisę gauti papildomą trijų naktų nakvynę, jei grįžimo kelionė negalės įvykti laiku dėl gaivalinės nelaimės.

- **Garantijos dėl pinigų grąžinimo ir keleivių grįžimo į savo šalį.** Kelionės organizatoriui bankrutavus, šios garantijos bus taikomos ir susietosioms kelionės paslaugoms. Tokių paslaugų vykdytojai, pavyzdžiui, oro linijos, turės apsidrausti nuo nemokumo – jiems bankrutavus, bus garantuojamas pinigų grąžinimas ir keleivių grįžimas į savo šalį.

Dėl šio pasiūlymo Europos Parlamentas balsuos birželio mėn. ES Taryba oficialiai jį patvirtins rudenį. Valstybės narės turės įgyvendinti taisykles per dvejus metus, o paslaugų pardavėjams bus suteikti dar 6 mėnesiai, kad galėtų pasirengti laikytis naujųjų taisyklių.

Panevėžio Europe Direct informacijos centras
Panevėžio kolegija
Klaipėdos g. 3 LT 35209 Panevėžys
Tel. 45 46 40 96
E. p. panevezys@eudirect.lt

Tabaką vis dar vartoja kas ketvirtas Europos gyventojas

Europos Komisija paskelbė „Eurobarometro“ apklausą dėl europiečių požiūrio į tabaką. Apklauskos rezultatai rodo tabako vartojimo ma-